

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Ve dvojjazyčném vydání si pořídil všechny knihy své oblíbené spisovatelky.
 B) Na trhu lidových řemesel bylo možné zakoupit nejrůznější **slaměnné** figurky.
 C) Jeho synovec už několik let pracoval ve vyhlášené místní firmě jako **kamenník**.
 D) Navzdory pilné práci policistů byly okolnosti záhadné nehody čím dál **nejjasnější**.

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *slaměný* je odvozeno od slova *sláma* pomocí přípony *-ěný*.
- Podstatné jméno *kamenník* je odvozeno od slova *kámen* pomocí přípony *-ík*.
- Tvar *nejjasnější* je 2. stupněm přídavného jména *nejasný*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–6

(1) Kristus Pán a svatý Petr jdouce podle vody studené přišli k louce zelené, k malé louce. Pastýř na ní ovce pás, ležel, nevstal, měl vždy čas.	(4) Prosí Pána, ať tu kůži lenošnou hned potrestá, na pamětnou ať mu dá, co ho z dřímot vzpruží. Kristus Pán jen zvedl prst: „Hod' naň tuhle písku hrst!“
(2) Poutníci hned, zdali mohou dozvědět se, kudy zde do městečka cesta jde. Ležel, nevstal, jenom nohou lajdácky jim ukázal: „Takhle pořád dál!“	(5) Stalo se a po chlapisku zvířátka hned začnou lézt, žerou hůř, než se dá snést, hojná jako zrnka písku. Dodnes ještě lenoši drbají se, mají vši.
(3) Nehnul se už, neřek slova, netečně zas hleděl jen Pánu Bohu do oken... Takováto nevychova nezpůsobné osoby Petra rozzlobí.	

(J. Zahradníček, Kde se vzaly vši)

1 bod

2 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Když Kristus Pán a svatý Petr přišli na louku, uviděli, jak pastýř tvrdě spí.
 B) Zrnka písku, která se proměnila v kousavé vši, hodil po pastýři Kristus Pán.
 C) Kvůli svému pohodlí pastýř trápil ovce žízní, proto se na něj svatý Petr rozzlobil.
 D) Kristus Pán a svatý Petr chtěli získat informaci, která se týkala cesty do městečka.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně. Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a C) jsou prokazatelně nepravdivá.

max. 3 body

3 Ke každé z následujících podúloh napište jedno slovo, které odpovídá všem podmínkám uvedeným v zadání dané podúlohy:

- 3.1 Hledané slovo je spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem PASTÝŘ a skloňuje se podle vzoru ŽENA.
- 3.2 Hledané slovo je spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem SLOVO a skloňuje se podle vzoru HRAD.
- 3.3 Hledané slovo je spisovné přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem LOUKA a skloňuje se podle vzoru JARNÍ.
(Slova *pastýř*, *slovo* a *louka* pocházejí z výchozího textu, správná odpověď se ve výchozím textu nevyskytuje.)

Řešení

- 3.1 – *pastva*
3.2 – např. *slovník, proslov*
3.3 – *luční*

max. 2 body

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

	A	N
4.1 Text je ukázkou epiky.	☒	☐
4.2 V každé sloce se vždy rýmuje první verš se čtvrtým.	☒	☐
4.3 V každé sloce končí alespoň jeden verš jednoslabičným slovem.	☒	☐
4.4 V poslední sloce se vyskytuje alespoň jedno přirovnání.	☒	☐

Zdůvodnění

- 4.1 – pravdivé tvrzení → vypráví se zde krátký ucelený příběh, v němž vystupují postavy, text je tedy dějový
- 4.2 – pravdivé tvrzení → v každé sloce se rýmuje první verš se čtvrtým: *Kristus Pán a svatý Petr jdouce × k malé louce; Poutníci hned, zdali mohou × Ležel, nevstal, jenom nohou; Nehnul se už, neřek slova × Takováto nevychova; Prosí Pána, ať tu kůži × co ho z dřímot vzpruží; Stalo se a po chlapisku × hojná jako zrnka písku*
- 4.3 – pravdivé tvrzení → jednoslabičným slovem končí v první sloce dva verše (*Pastýř na ní ovce pás / ležel, nevstal, měl vždy čas*), v druhé sloce tři verše (*dozvědět se, kudy zde / do městečka cesta jde / „Takhle pořád dál!“*), ve třetí sloce jeden verš (*netečně zas hleděl jen*), ve čtvrté sloce tři verše (*na pamětnou ať mu dá / Kristus Pán jen zvedl prst / „Hod’ naň tuhle písku hrst!“*) a v páté sloce tři verše (*zvířátka hned začnou lézt / žerou hůř, než se dá snést / drbají se, mají vší*)
- 4.4 – pravdivé tvrzení → v páté sloce textu se vyskytuje přirovnání: *zvířátka (tedy vši) jsou hojná jako zrnka písku*

1 bod

5 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje alespoň jedno citově zabarvené slovo?

- A) netečně zas hleděl jen
- B) zdali mohou dozvědět se
- C) po chlapisku zvířátka hned začnou lézt
- D) podle vody studené přišli k louce zelené

Zdůvodnění

V možnosti C) se vyskytuje citově zabarvené slovo *chlapisko*.

1 bod

6 Ve kterém z následujících pádů není v poslední sloce výchozího textu užito žádné podstatné jméno?

- A) v druhém
- B) ve třetím
- C) ve čtvrtém
- D) v šestém

Zdůvodnění

V poslední sloce se vyskytuje celkem šest podstatných jmen, z nichž:

- tři jsou užita v 1. pádě (*zvířátka; zrnka; lenoši*);
- jedno je užito v 2. pádě (*písku*);
- jedno je užito ve 4. pádě (*vši*);
- jedno je užito v 6. pádě (*chlapisku*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 7

Minulou neděli si Lenka a Klára vyjely na kolečkových bruslích do údolí k řece. Byl slunný den, po nábřeží se procházely maminky s dětmi a lidé venčili **psi**. Dívky byly zdatnými bruslařkami. Mezi překážkami se proplétaly sebevědomě, občas ale riskovaly.

Najednou Kláře ujely nohy po vrstvě mokrého listí. Ze země vstávala jen **ztěží**. Z pádu však vyvázla poměrně dobře. **Rozbili** se jí sice brýle, ale kromě menších odřenin na rukou se jí nic horšího nestalo. Bohužel bez brýlí skoro neviděla. Dívky poprosily jednoho cyklistu, aby jim na krátký telefonní hovor půjčil mobil. Společnými silami pak dívky vylezly po úzké stezce nahoru k rodinným vilkám, kam se rodiče mohli dostat autem. Když záchranný tým dorazil, dívky se upřímně radovaly. Příště už budou **rozumější**.

(CZVV)

max. 4 body

7 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *pes* se skloňuje podle vzoru *pán* (venčili *pány* – venčili *psy*).
- Slovo *stěží* je příslovce vzniklé z předložkového výrazu, v těchto případech se předpony píšou v souladu s předložkou původního předložkového výrazu (*s tíží*).
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*brýle*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*rozbily se*).
- Tvar *rozumnější* je 2. stupněm přídavného jména *rozumný*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 8–13

TEXT 1

(1) Krtek hvězdonosý je jeden z nejpodivnějších živočichů na **celé** planetě. Vědci ho zkoumají již více než čtvrtstoletí, přesto je spousta jeho ojedinělých vlastností stále zahalena tajemstvím. Co se týče příjmu potravy, krtci hvězdonosí patří mezi nejrychlejší živočichy. Během několika tisícín sekundy se tito krtci umí rozhodnout, zda je určitý předmět požitelný. Jakmile najdou potravu (tu tvoří především zástupci hmyzí říše), sežerou ji velmi rychle – jídlo pozřou během dvou setin sekundy. Důležitým pomocníkem při shánění potravy je krtkův nos, který má **zvláštní** tvar i strukturu.

(2) Nos krtka hvězdonosého tvoří hvězdice složená z dvaadvaceti masitých výrůstků připomínajících chapadla chobotnice. Krtkův nos je **složitý** hmatový orgán, do něhož ÚSTÍ přibližně sto tisíc **jemných** nervových vláken. Ta posílají do krtkova mozku informace o povrchu, kterého se nos dotýká. Pro srovnání – krtkův nos je velký asi jako špička lidského prstu, JE však na něm umístěno pětikrát více nervových vláken než na celé lidské ruce. Nos krtka hvězdonosého je zřejmě nejcitlivější hmatový orgán, jaký můžeme mezi savci nalézt. Zkoumání tohoto orgánu by mohlo vědcům pomoci lépe pochopit, jak hmat funguje u člověka.

Nos krtků hvězdonosých ale není jen hmatovým orgánem, podává pozoruhodné výkony i při čichání. Při pátrání po kořisti v zaplavených chodbičkách využívají krtci svých plaveckých schopností. Výzkum prokázal, že KDYŽ krtek ve vodě nahmatá nosem zajímavý objekt, vydechne vzduch a KOLEM povrchu předmětu rozprostře vzduchové bubliny. Vzápětí je zase vdechne i s pachovými stopami, které do nich pronikly. Krtek hvězdonosý je tak jediný známý savec, který umí čichat pod vodou.

(www.ceskatelevize.cz, upraveno)

TEXT 2

Otevřená slabika – slabika, která končí samohláskou, např. *ku, kru, štvu*.

Zavřená slabika – slabika, která končí souhláskou, např. *um, suk, pluk*.

(CZVV)

max. 2 body

8 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
8.1 Za účelem nalezení potravy ve vodním prostředí používají krtci hvězdonosí výhradně čich.	☐	☒
8.2 Vědci vypočítali, že krtěk hvězdonosý denně stráví příjmem potravy dvě setiny sekundy.	☐	☒
8.3 Na základě výzkumů vědci potvrdili, že hmat a čich krtka hvězdonosého fungují stejně jako hmat a čich u lidí.	☐	☒
8.4 Ačkoli je lidská ruka mnohokrát větší než nos krtka hvězdonosého, nachází se na ní pouze pětkrát více nervových vláken než na krtčím nose.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

9 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

- A) První slabika ve slově *tisíc* je zavřená.
- B) První slabika ve slově *savec* je otevřená.
- C) Slovo *pochopit* obsahuje dvě slabiky otevřené.
- D) Slovo *prokázal* obsahuje jednu slabiku zavřenou.

Zdůvodnění

- První slabika ve slově *tisíc* končí samohláskou (ti-síc), tato slabika je tedy otevřená.
- První slabika ve slově *savec* končí samohláskou (sa-vec), tato slabika je tedy otevřená.
- Ve slově *pochopit* končí samohláskou dvě slabiky (po-cho-pit), tyto slabiky jsou tedy otevřené.
- Ve slově *prokázal* končí souhláskou jedna slabika (pro-ká-zal), tato slabika je tedy zavřená.

1 bod

10 Ve které z následujících možností lze první slovo z dvojice nahradit druhým slovem tak, aby význam TEXTU 1 zůstal zachován?

(První slovo z dvojice vždy pochází z TEXTU 1 a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) celý – úplný
- B) jemný – něžný
- C) složitý – nesnadný
- D) zvláštní – neobvyklý

Zdůvodnění

- Slovo *celý* je v textu užito ve významu *takový, který zahrnuje všechny části naší planety*. Pokud bychom slovo *celý* nahradili slovem *úplný*, význam textu by se změnil (*jeden z nejpodivnějších živočichů na úplné planetě*).
- Slovo *jemný* je v textu užito ve významu *tenký*. Pokud bychom slovo *jemný* nahradili slovem *něžný*, význam textu by se změnil (*hmatový orgán, do něhož ústí přibližně sto tisíc něžných nervových vláken*).
- Slovo *složitý* je v textu užito ve významu *komplikovaný, spleť*. Pokud bychom slovo *složitý* nahradili slovem *nesnadný*, význam textu by se změnil (*krtkův nos je nesnadný hmatový orgán*).
- Pokud slovo *zvláštní* nahradíme slovem *neobvyklý*, význam textu zůstane zachován (*krtkův nos, který má neobvyklý tvar i strukturu*).

1 bod

11 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

(Posuzované výrazy jsou v TEXTU 1 zapsány velkými písmeny.)

- A) Výraz *je* může být použit někdy jako zájmeno, někdy jako sloveso.
- B) Výraz *když* může být použit někdy jako spojka, někdy jako předložka.
- C) Výraz *ústí* může být použit někdy jako podstatné jméno, někdy jako sloveso.
- D) Výraz *kolem* může být použit někdy jako předložka, někdy jako podstatné jméno.

Zdůvodnění

- Výraz *je*, který je ve výchozím textu použit jako sloveso, může být použit také jako zájmeno, např. ve větě *Viděl je včera ve škole*.
- Výraz *když* je vždy pouze spojka, nikoli předložka.
- Výraz *ústí*, který je ve výchozím textu použit jako sloveso, může být použit také jako podstatné jméno, např. ve větě *Břeh u ústí řeky byl travnatý*.
- Výraz *kolem*, který je ve výchozím textu použit jako předložka, může být použit také jako podstatné jméno, např. ve větě *Chlubil se svým novým silničním kolem*.

1 bod

12 Ve které z následujících možností je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi slovy VOZIDLO – MOTOCYKL?

Všechna posuzovaná slova pocházejí z TEXTU 1. Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím dvojici VOZIDLO – MOTOCYKL.

- A) ruka – prst
- B) vědec – člověk
- C) živočich – krtek
- D) chapadlo – chobotnice

Zdůvodnění

V možnosti C) je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi slovy *vozidlo* – *motocykl*. *Vozidlo* je dopravní prostředek na kolech, *motocykl* je dvoukolové vozidlo, tedy jeden typ vozidla → slovo *vozidlo* je významově nadřazené slovu *motocykl*. *Živočich* je nějaký organismus (mezi organismy patří např. ptáci, obratlovci či savci), *krtek* je savec, tedy určitý druh živočicha → slovo *živočich* je významově nadřazené slovu *krtek*.

V možnostech A), B) a D) jsou mezi dvojicemi jiné významové vztahy:

- slovo *ruka* označuje horní končetinu, slovo *prst* označuje jednu z pěti částí zakončujících ruku → slovo *ruka* není významově nadřazené slovu *prst*;
- slovo *vědec* označuje vědeckého pracovníka obecně (bez specializace), slovo *člověk* označuje lidskou bytost → slovo *vědec* je významově nadřazené např. slovu *fyzik* a zároveň je významově podřazené slovu *člověk* (pořadí je opačné);
- slovo *chapadlo* označuje ústrojí některých živočichů sloužící k uchopování předmětů, tedy i jednu z částí chobotnice, slovo *chobotnice* označuje určitý druh živočicha → slovo *chapadlo* není významově nadřazené slovu *chobotnice*.

max. 3 body

13 Vypište z první části TEXTU 1 všechna podstatná jména rodu mužského neživotného.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Zdůvodnění

příjmu, předmět, nos, tvar

14 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

A) Když už pochodoval skoro hodinu, rozhodl se, že se otočí a půjde zpátky. Náhle ale zpozoroval na obzoru drobnou tečku.

B) Výprava trvala Brunovi překvapivě dlouho. Zdálo se, že se cesta táhne dlouhé kilometry.

C) Co by to asi mohlo být? Nohy ho automaticky nesly k té tečce.

D) Pleť měl šedivou a z jeho hubeného obličeje se na Bruna díval pár obrovských světlehnědých očí.

E) Jen tu tak seděl a upřeně hleděl dolů na zem. Na sobě měl pruhované pyžamo a jeho bosé nohy byly dost špinavé. Za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář.

F) Mezitím se z ní stala skvrnka, ze skvrnky kaňka a z kaňky figurka. Když Bruno přišel blíž, zjistil, že je to chlapec.

(J. Boyne, *Chlapec v pruhovaném pyžamu*, upraveno)

14.1 _____

14.2 _____

14.3 _____

14.4 _____

14.5 _____

14.6 _____

Řešení

14.1 – B)

14.2 – A)

14.3 – C)

14.4 – F)

14.5 – E)

14.6 – D)

B) Výprava trvala Brunovi překvapivě dlouho. Zdálo se, že se cesta táhne dlouhé kilometry.

A) Když už pochodoval skoro hodinu, rozhodl se, že se otočí a půjde zpátky. Náhle ale zpozoroval na obzoru drobnou tečku. **C)** Co by to asi mohlo být? Nohy ho automaticky nesly k té tečce. **F)** Mezitím se z ní stala skvrnka, ze skvrnky kaňka a z kaňky figurka. Když Bruno přišel blíž, zjistil, že je to chlapec. **E)** Jen tu tak seděl a upřeně hleděl dolů na zem. Na sobě měl pruhované pyžamo a jeho bosé nohy byly dost špinavé. Za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář. **D)** Pleť měl šedivou a z jeho hubeného obličeje se na Bruna díval pár obrovských světlehnědých očí.

max. 2 body

15 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je napsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
15.1 Když jsme odstranili zmíněné nedostatky, bude mít nový výrobek jistě nebývalý úspěch.	☒	☐
15.2 Do nedalekých lázní jezdili lidé z celé země kvůli koupelím, které se připravovaly z voných bylin.	☐	☒
15.3 Veselý výskot dětí, který se denně ozýval z nově vybudovaného hřiště, některé obyvatele města vyrušoval.	☒	☐
15.4 Ve staré myslivně, kterou kdysi nechal postavit proslulý hrabě, se neuvěřitelně rozmnožili švábi a další škůdci.	☒	☐

Zdůvodnění

Slovo *vonný* je odvozeno od slova *vůně*, má kořen *von-* a příponu *-ný*.

max. 3 body

16 Přiřadte k jednotlivým definicím (16.1–16.3) souvětí (A–E), v němž je tučně vyznačený úsek příkladem definovaného pojmu:

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 16.1 OXYMÓRON je spojení slov, jejichž významy se navzájem vylučují, např. *čistá špína*. _____
- 16.2 APOSTROFA je oslovení věcí, abstraktních (nehmatatelných) skutečností či nepřítomných osob, např. *skálo, lásky je tak málo*. _____
- 16.3 SYNEKDOCHA je pojmenování založené na záměně celku a části, např. *nemít vlastní střechu nad hlavou* (tzn. nemít vlastní dům, příbytek). _____
- (CZVV)
- A) Už jsem tě **prosila tisíckrát**, abys došel s košem.
- B) **Skromná pýcha** se jmenovala píseň, která mě oslovila nejvíce.
- C) Kluci, představte si, že na té sobotní školní akci **nebyla ani noha**.
- D) **Jazyku český**, jsi krásný, ale máš opravdu těžká pravidla pravopisu.
- E) Venku se zešeřilo, ptáci ztichli a ze **šedé oblohy** začaly padat provazy deště.

Zdůvodnění

16.1 – B)

Významy slov *skromný* x *pyšný* se navzájem vylučují, jedná se o antonyma (slova opačného významu) → úsek tučně vyznačený v souvětí je příkladem oxymóra.

16.2 – D)

Jazyk český je abstraktní skutečnost, která je v daném souvětí oslovena → úsek tučně vyznačený v souvětí je příkladem apostrofy.

16.3 – C)

Slovní spojení *na akci nebyla ani noha* znamená, že na akci nepřišel žádný člověk, tzn. zaměňuje se zde celek (lidé) za jejich část (noha) → úsek tučně vyznačený v souvětí je příkladem synekdochy.

Žádná z uvedených definic neodpovídá ani možnosti A), ani možnosti E).

max. 2 body

17 Na každé vynechané místo (*****) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo:

17.1 V nové firmě nabídli Petrovi dvojnásobný plat a dva týdny dovolené navíc, proto nabídku přijal. Už je v této firmě rok. Zatím neměl ani jeden den volno a plat má stejný jako dřív. Když *****, lapají, pěkně mu zpívají.

17.2 Karel se rozhodl, že vyrazí na horský hřeben, přestože jsou hlášeny bouřky. Snažil jsem se mu to rozmluvit, ale nedal si říci. Komu není *****, tomu není *****.

Řešení

17.1 – Když **ptáčka** lapají, pěkně mu zpívají.

17.2 – Komu není **radý**, tomu není **pomoci**.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–22

TEXT 1

(1) Pražský dům U Zlatého kohouta kdysi koupil jeden zlatník. Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otrásal od sklepa až po půdu. Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy. Zlatník si řekl, že zloděje vypátrá. Následující den vystrojil další velkolepou hostinu.

(2) Pozval na ni všechny lidi, kteří byli v domě, když byly mísy ukradeny. O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení. Všichni se tam nahnuli, v místnosti však byl jen stůl a na něm ležel mrtvý černý kohout.

Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís. Ujistil je, že přihlásí-li se zloděj dobrovolně, ujde trestu. Všichni ale přísahali, že jsou nevinní. Zlatník tedy řekl: „Během krádeže byl dům zamčený, proto zlodějem musí být někdo z vás. Až zhasnu, přistupte ke stolu a položte na kohouta dlaně. Jakmile se ho dotkne zloděj, kohout zakokrhá.“

(3) Všichni postupně pokládali dlaně na kohouta. Pak zlatník rozsvítil. V salonu zavládlo zklamání, protože kohout nevydal ani hlásku.

„Ukažte mi dlaně,“ požádal zlatník všechny přítomné. Pak jednomu sluhovi řekl: „Ty jsi mi ukradl mísy.“

Sluha se ke krádeži přiznal a skončil ve vězení. Lidé si ale šuškali, že se zlatník spolčil s ďáblem. Jak jinak by zloděje odhalil? Zlatník jim řekl, jak to opravdu bylo: načernil kohouta sazemi, a protože se zloděj bál na kohouta sáhnout, dlaně mu zůstaly čisté.

(4) Lidé ale zlatníkovi nevěřili. Jednou v noci dokonce někdo natřel zlatého kohouta na domovním znamení černou barvou. Zlatník dal sice kohouta znovu pozlatit, klepy ale kolovaly dál. Jeho domu už se mezi lidmi neřeklo jinak než dům U Černého kohouta.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Nadsázka – obrazné pojmenování, které zveličuje význam označené skutečnosti, např. *když jsem slyšel její milá slova, zatočil se se mnou celý svět.*

(L. Lederbuchová – M. Stehlíková, Čítanka pro základní školy 7, upraveno)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
18.1 Zlatník nastražil léčku, aby odhalil zloděje stříbrných mís.	☒	☐
18.2 Už před usvědčením zloděje byl zlatník přesvědčen, že stříbrné mísy ukradl jeden z jeho sluhů.	☐	☒
18.3 Zlatník slíbil, že pokud se zloděj stříbrných mís ke svému činu přizná z vlastní vůle, vyhne se trestu.	☒	☐
18.4 Zloděj stříbrných mís se zlatníkovi pomstil tak, že přebarvil kohouta na domovním znamení zlatníkova domu.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

19 Která z následujících možností nejlépe vystihuje TEXT 1?

- A) pověst vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- B) pohádka vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- C) pověst vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Zlatého kohouta
- D) pohádka vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Černého kohouta

Zdůvodnění

Pověst vypráví nějaký příběh, v němž jsou obvykle některé věci pravdivé (např. vystupuje zde skutečná historická postava nebo je zde zmíněno skutečné místo, jako je dům U Zlatého kohouta), ostatní bývají smyšlené. V případě výchozího textu je smyšlený celý příběh, který objasňuje, proč se domu U Zlatého kohouta začalo přezdívat dům U Černého kohouta.

1 bod

20 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje nadsázka?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís.
- B) Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy.
- C) O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení.
- D) Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otrásal od sklepa až po půdu.

Zdůvodnění

Nadsázka se uplatňuje v úseku uvedeném v možnosti D): zveličuje se zde hluk doprovázející hostiny, které pořádal zlatník (při veselých oslavách se lidé hlučně smějí, povídají si, tancují, cinkají skleničkami atd., celý dům se ale neotrásá).

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o větách podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Obě věty jsou vedlejší věty předmětné.
- B) Obě věty jsou vedlejší věty přívlastkové.
- C) Alespoň jedna věta je vedlejší věta příslovečná účelová.
- D) Alespoň jedna věta je vedlejší věta příslovečná příčinná.

Zdůvodnění

O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení. – koho, co oznámil o půlnoci hostům i svému služebnictvu?

Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís. – k čemu zlatník vyzval přítomné?

max. 3 body

22 Vypište z první části TEXTU 1 všechna slovesa, která nemají předponovou část.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Zdůvodnění

V první části TEXTU 1 nemají předponovou část celkem tři slovesa: *koupil, chybí, řekl*.

Ostatní slovesa z této části textu předponovou část mají: *pro-slavil se* (slova příbuzná jsou např. o-slava, ne-slavit), *o-třásal se* (slova příbuzná jsou např. na-třásat, roz-třesený), *u-pozornil* (slova příbuzná jsou např. ne-pozorný, z-pozornět), *vy-pátrá* (slova příbuzná jsou např. za-pátrat, do-pátrání se), *vy-strojil* (slova příbuzná jsou např. po-stroj, na-strojený).

max. 2 body

23 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
23.1 Dostihoví koně s vlajíci hřívami nesmírně rychle cválali po závodní dráze.	☒	☐
23.2 Zástupy nedočkavých lidí postávaly už od ranních hodin před zavřenými pokladnami.	☒	☐
23.3 Objednané množství dětských knih jsme zaslali na uvedenou adresu už před měsícem.	☒	☐
23.4 Nové výřivky na terase naší budovy pomohly mnoha velmi vytíženým zaměstnancům.	☐	☒

Zdůvodnění

Slovo *výřivka* není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov, jedná se o slovo odvozené od slova *vířit*.

24 Přiradte k jednotlivým větám (24.1–24.4) odpovídající tvrzení (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 24.1 Z těch cizích tváří vyjadřujících pohrdání mi naskakovala husí kůže. _____
- 24.2 Prsten z ryzího zlata okouznil všechny návštěvníky této zvláštní výstavy. _____
- 24.3 Kočičí mňoukání nás dovedlo ke zraněné kočičce, olizující si všechny tlapky. _____
- 24.4 Po usvědčení z týrání zvířat dostali oba bezcitní muži jen šestiměsíční trest. _____
- A) Ve větě jsou celkem dvě přídavná jména, ani jedno z nich není měkké.
- B) Ve větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze jedno z nich je měkké.
- C) Ve větě jsou celkem dvě přídavná jména, obě jsou měkká.
- D) Ve větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze jedno z nich je měkké.
- E) Ve větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze dvě z nich jsou měkká.
- F) Ve větě jsou celkem tři přídavná jména, všechna jsou měkká.

Zdůvodnění

24.1 – F)

Ve větě jsou celkem tři přídavná jména (*cizí, vyjadřující, husí*), všechna jsou měkká.

24.2 – C)

Ve větě jsou celkem dvě přídavná jména (*ryzí, zvláštní*), obě jsou měkká.

24.3 – E)

Ve větě jsou celkem tři přídavná jména: dvě z nich jsou měkká (*kočičí, olizující*), jedno je tvrdé (*zraněný*).

24.4 – B)

Ve větě jsou celkem dvě přídavná jména: jedno z nich je měkké (*šestiměsíční*), jedno je tvrdé (*bezcitní* je tvar tvrdého přídavného jména *bezcitný*).

Žádná z uvedených vět neodpovídá ani možnosti A), ani možnosti D).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–28

(1) Malování světlem představil České republice jako první Alex Dowis, a to v soutěži *Česko Slovensko má talent*. Když vystoupil před obecenstvo a začal malovat světlem, překvapení diváci v sále sledovali jeho tvorbu v němém úžasu. Alex Dowis se věnuje také malování do písku. Sledujete televizní reklamy? Pak jste jistě viděli reklamní spot na mouku Babiččina volba. I ten je jeho dílem.

(2) Umění Alexe Dowise a jeho týmu mohou Češi obdivovat v jednom z pražských divadel. Během představení, které trvá zhruba čtyřicet minut, umělci malují na speciální plátno neuvěřitelné, do detailu propracované obrazy. Ty vzápětí mizí a jsou nahrazeny novými. Před zraky diváků ožívá Pražský hrad, Karlův most a jiné památky české metropole.

(3) Při představení Light Art Show se pouští hudba známých skladatelů i reálné zvuky. Po představení je možné si vyzkoušet, jak zábavný a zároveň složitý Light Art je. Umělci vám poodhalí tajemství vytváření krásných světelných maleb.

(4) I vy se můžete ponořit do tmy a prožít nevšední příběh stověžatého města. Stačí zajít na představení Light Art Show.

(www.vasedeti.cz, upraveno)

1 bod

25 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Po představení Light Art Show se přítomní diváci učí, jak světelný obraz uchovat na speciálním plátně.
- B) Alex Dowis je jediným umělcem v České republice, který v pražských divadlech maluje světelné obrazy.
- C) V soutěži *Česko Slovensko má talent* diváci v sále naživo zhlédli vystoupení, při němž se malovalo světlem.
- D) Po úspěchu v soutěži *Česko Slovensko má talent* se Alex Dowis věnoval reklamě, při jejímž natáčení vymyslel název jednoho výrobku.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti C) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně. Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

26 Ve kterých odstavcích se vyskytuje alespoň jedna věta, v níž se autor výchozího textu přímo obrací na čtenáře textu?

- A) v každém ze čtyř odstavců
- B) pouze v prvních třech odstavcích
- C) pouze v prvním, třetím a čtvrtém odstavci
- D) pouze v prvním, druhém a čtvrtém odstavci

Zdůvodnění

Autor textu se přímo obrací na čtenáře celkem ve třech odstavcích, konkrétně:

- v prvním odstavci (*Sledujete televizní reklamy? Pak jste jistě viděli reklamní spot na mouku Babiččina volba.*);
- ve třetím odstavci (*Umělci vám poodhalí tajemství vytváření krásných světelných maleb.*);
- ve čtvrtém odstavci (*I vy se můžete ponořit do tmy a prožít nevšední příběh stověžatého města.*).

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o souvětí podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Souvětí se skládá ze dvou vět, pouze jedna z nich je hlavní.
- B) Souvětí se skládá ze dvou vět, obě jsou hlavní.
- C) Souvětí se skládá ze tří vět, pouze jedna z nich je hlavní.
- D) Souvětí se skládá ze tří vět, dvě z nich jsou hlavní.

Zdůvodnění

Posuzované souvětí obsahuje dvě slovesa v určitém tvaru (*trvá, malují*) → souvětí skládající se ze dvou vět:

- první věta je hlavní (*Během představení umělci malují na speciální plátno neuvěřitelné, do detailu propracované obrazy*);
- druhá věta je vedlejší (*kteřé trvá zhruba čtyřicet minut*).

1 bod

28 Vypište z výchozího textu všechna dvouslovná slovní spojení označující město Prahu.

Řešení

česká metropole, stověžaté město